

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: council@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 49

(Prot. Nr. 47, 3.§)

2009. gada 26. novembrī

Par lietas neierosināšanu

Par AS „Air Baltic Corporation” 30.09.2009. iesniegumu

Konkurences padome 01.10.2009. saņēma AS „Air Baltic Corporation” (turpmāk – Iesniedzējs vai AirBaltic) 30.09.2009. iesniegumu (turpmāk – Iesniegums).

Iesniedzējs norāda, ka AirBaltic ir Latvijā reģistrēts komersants, kurš sniedz pasažieru gaisa pārvadājumu pakalpojumus starptautiskos maršrutos un kura galvenā saimnieciskās darbības bāze ir Starptautiskā lidosta „Rīga” (turpmāk – lidosta Rīga). Lai nodrošinātu pasažieru pārvadājumus, AirBaltic ir nepieciešama pieeja degvielai JET A-1, kura tiek izmantota AirBaltic lidmašīnās un kura nav aizvietojama ar citu degvielas tipu.

Iesniedzējs norāda, ka ir noslēdzis degvielas piegādes līgumu ar Zviedrijas kompāniju „Svenska Statoil AB”, bet faktiski degvielas piegādi lidostā Rīga veic Latvijas komersants SIA „Latvija Statoil” (turpmāk – Statoil), un ar Šveices kompāniju „Air Total International”, kura degvielas piegādi lidostā Rīga veic ar Latvijas komersanta SIA „Gulfstream Oil” (turpmāk – GO) starpniecību. Statoil un GO degvielas uzglabāšanas terminālu (rezervuāru) kapacitāte ir nepietiekama, lai nodrošinātu visu AirBaltic lidostā Rīga plānoto nepieciešamo degvielas apjomu, tādējādi AirBaltic ir sadalījusi degvielas pieprasījumu starp abiem minētajiem degvielas piegādātājiem.

Iesniedzējs norāda, ka AirBaltic nav alternatīvas degvielas iegādes iespējas un degviela jāiegādājas gan no Statoil, gan GO. Iesniedzējs pieņem, ka Statoil un GO katrs komersants atsevišķi un abi kopā atrodas dominējošā stāvoklī lidostā Rīga, ņemot vērā, ka abiem degvielas

piegādātājiem ir zināms fakts, ka ne Statoil, ne GO nevar nodrošināt visu AirBaltic nepieciešamo degvielas apjomu, kādēļ abi minētie degvielas piegādātāji ir neizbēgami AirBaltic tirdzniecības partneri, tādējādi Iesniedzējs norāda uz iespēju tiem esošo tirgus varu izmantot ļaunprātīgi, nosakot netaisnīgas (pārmērīgas) degvielas cenas. Iesniedzējs norāda, ka Statoil un „Air Total International” no 2009.gada 1.oktobra bez objektīva iemesla ir paaugstinājušas degvielas cenas.

Iesniedzējs lūdz Konkurences padomi ierosināt lietu par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „Latvija Statoil” un „Air Total International” darbībās.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 23.panta trešās daļas 3.punktu, Konkurences padome 29.10.2009. pieņēma lēmumu Nr.39 (Prot. Nr.42, 3.§) pagarināt lēmuma par lietas ierosināšanu vai neierosināšanu uz AS „Air Baltic Corporation” 30.09.2009. iesnieguma pamata pieņemšanas termiņu līdz 01.12.2009.

Izvērtējot iesniegumā ietvertu un papildus iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

1. AS „Air Baltic Corporation” ir Komercreģistrā reģistrēta komercsabiedrība ar vienoto reģ.Nr.40003245752, juridiskā adrese: Starptautiskā lidosta „Rīga”, Mārupes novads.

SIA „Gulfstream Oil” ir Komercreģistrā reģistrēta komercsabiedrība ar vienoto reģ.Nr.50003146871, juridiskā adrese: Starptautiskā lidosta „Rīga”, Mārupes novads. Saskaņā ar noslēgto aģenta līgumu Šveices komersants „Air Total International” darbojas kā GO komercaģents, kurš patstāvīgi slēdz līgumus ar trešajām personām par degvielas piegādi GO labā. Faktiskais pakalpojuma sniedzējs lidostā Rīga ir GO.

SIA „Latvija Statoil” ir Komercreģistrā reģistrēta komercsabiedrība ar vienoto reģ.Nr.40003064094, juridiskā adrese: Dunties iela 6, Rīga. Aviācijas degvielas piegādes līgums lidostā Rīga ir noslēgts starp Statoil un AirBaltic, kā arī faktiskais pakalpojuma sniedzējs ir Statoil. „Statoil ASA” (t.sk. „Svenska Statoil AB”) ir Statoil mātes sabiedrība, kura sniedz pakalpojumus Statoil (t.sk. veic pārrunas ar aviopārvadājumu komersantiem par degvielas piegādes līgumu nosacījumiem un cenām).

2. Konkurences likuma 1.panta 4.punkts nosaka, ka konkrētais tirgus ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu. Atbilstoši Konkurences likums 1.panta 5.punktam, konkrētās preces tirgus

ir noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības. Par konkrēto ģeogrāfisko tirgu Konkurences likuma 1.panta 3.punkta izpratnē uzskatāma ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

Lidmašīnās izmantojamā petrolejas veida reaktīvās (aviācijas) JET A-1 tipa degviela veido atsevišķu konkrētās preces tirgu, jo tā nav aizvietoājama ar citiem degvielas veidiem. Līdzīgi Eiropas Komisijas ir norādījusi tās lēmumā Exxon/Mobil lietā¹, ka aviācijas degviela veido atsevišķu konkrētās preces tirgu. Ņemot vērā minēto, aviācijas degvielas JET A-1 (turpmāk – aviācijas degviela) tirdzniecība uzskatāma par atsevišķu konkrētās preces tirgu.

Tāpat Eiropas Komisija tās lēmumā Exxon/Mobil lietā² ir norādījusi, ka aviācijas degvielas tirgus ģeogrāfiski parasti ir piesaistīts attiecīgajai lidostai, kurā notiek aviācijas degvielas uzpilde tieši lidmašīnā. Kā liecina Konkurences padomes rīcībā esošā informācija, Statoil un GO saimniecisko darbību veic lidostas Rīga teritorijā un degvielas uzpildi veic tieši lidmašīnās, kurām degviela tiek piegādāta ar specializētām automašīnām no lidostas Rīga teritorijā esošajiem degvielas termināliem. Tādējādi piedāvājuma puses faktori norāda uz to, ka ģeogrāfiski konkrētais tirgus aptver lidostas Rīga teritoriju.

AirBaltic Iesniegumā norāda, ka „*lielā daļā reisu nav iespējams nodrošināties ar degvielas krājumiem tikai tajās lidostās, uz kurām tiek veikts lidojums no Lidostas Rīga*”. Turklāt jāņem vērā, ka AirBaltic galvenā saimnieciskās darbības bāze ir lidosta Rīga, kādēļ lielāko aviācijas degvielas apjomu nepieciešams uzpildīt tieši lidostā Rīga. Līdzīgi arī citām aviopārvadājumu kompānijām, kuru galvenā saimnieciskās darbības bāze nav lidosta Rīga un konkrētajam reisam uz lidostu Rīga nav iespējams uzpildīt aviācijas degvielu pietiekamā apjomā izlidošanas lidostā, noteikta apjoma degvielas uzpilde lidostā Rīga nav aizvietoājama ar tās uzpildi citā lidostā.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Konkurences padome secina, ka par konkrēto ģeogrāfisko tirgu uzskatāma lidostas Rīga teritorija un par konkrēto tirgu – aviācijas degvielas tirdzniecības tirgus lidostas Rīga teritorijā.

3. Konkurences likuma 1.panta 1.punkts nosaka, ka dominējošais stāvoklis ir tirgus dalībnieka vai vairāku tirgus dalībnieku ekonomisks (saimniecisks)

¹ Lieta Nr.IV/M-1383 (Exxon/Mobil) EK Lēmuma 806.-810.punkts

² Turpat 1.atsauce

stāvoklis konkrētajā tirgū, ja šis dalībnieks vai šie dalībnieki spēj ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem, piegādātājiem vai patērētājiem.

Statoil un GO ir vienīgās aviācijas degvielas piegādātājas lidostā Rīga, kuras ir nesaistītas komercsabiedrības. Konkurences padome norāda, ka konkrētajos apstākļos, kuros konkrētajā tirgū darbojas divi līdzvērtīgi tirgus dalībnieki, to tirgus daļas var norādīt uz tirgus varu, tomēr AirBaltic norādītajos apstākļos vērtējami arī citi apstākļi. AirBaltic realizētais degvielas apjoms no Statoil kopējā lidostā Rīga realizētā degvielas apjoma 2008.gadā un laika periodā no 2009.gada janvāra līdz septembrim bija mazāk kā 90 % (t.i. (*)), savukārt no kopējā GO lidostā Rīga realizētā degvielas apjoma 2008.gadā un 2009.gada 1.pusgadā bija mazāk kā 70 % (t.i. (*)). Atbilstoši Statoil 06.11.2009. vēstulē Nr.CS003120/27 un GO 02.11.2009. vēstulē Nr.78 sniegtajai informācijai pārējo aviopārvadājumu kompāniju pieprasījums sastāda salīdzinoši nelielus apjomus, salīdzinot ar AirBaltic pieprasījumu, tādēļ secināms, ka pārējām aviopārvadājumu kompānijām Statoil un GO abi kopā nav neizbēgami tirdzniecības partneri, un tām ir piegādātāja izvēles iespēja (Statoil vai GO).

AirBaltic degvielas pieprasījums sastāda lielāko daļu no Statoil un GO lidostā Rīga realizētā degvielas apjoma, kādēļ Statoil un GO ir jāreķinās ar AirBaltic kā lielāko pircēju.

Statoil un GO iespējamās tirgus varas izmantošanas iespēja pret AirBaltic ir saistīta ar AirBaltic lidostā Rīga nepieciešamo degvielas apjomu un Statoil un GO degvielas uzglabāšanas terminālu kapacitāti lidostā Rīga. Ne Statoil, ne GO degvielas uzglabāšanas terminālu kapacitāte nav pietiekama, lai nodrošinātu visu AirBaltic un vienlaicīgi citu aviopārvadātāju lidostā Rīga plānoto nepieciešamo degvielas apjomu, kādēļ gan Statoil, gan GO apzinās, ka Statoil un GO ir neizbēgami AirBaltic tirdzniecības partneri. Lai izvērtētu, vai Statoil un GO ir iespēja darboties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi vienai no otras, tādējādi paaugstinot degvielas cenu, Konkurences padome 22.10.2009. vēstulē Nr.1923 lūdza AirBaltic iesniegt informāciju par degvielas apjomu lidostā Rīga, kura iegāde nav aizvietoājama ar tā iegādi citā lidostā. AirBaltic nav sniegusi prasīto informāciju Konkurences padomes sākotnēji norādītajā un arī pagarinātajā termiņā (04.11.2009. vēstule Nr.1994), kā arī minētā informācija nav iesniegta līdz lēmuma pieņemšanai. Minētā informācija ir būtiska, lai Konkurences padome varētu izvērtēt Statoil un GO tirgus varu un to spēju darboties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi vienai no otras, nosakot degvielas cenas AirBaltic.

4. Iesniedzējs nav norādījis Iesniegumā pietiekami pamatotus pierādījumus atbilstoši Konkurences likuma 23.panta otrās daļas 2.punktam, kuri liecinātu par iespējamo pārkāpumu. Iesniedzējs nav norādījis, kā cenu

pieaugums konkrēti ietekmē AirBaltic konkurētspēju tirgū, radot tam konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus. Tādēļ Konkurences padome 22.10.2009. vēstulē Nr.1923 lūdza AirBaltic pamatot un iesniegt pierādījumus, kuri liecinātu par to, ka AirBaltic lidostā Rīga Statoil un GO noteiktās degvielas cenas daļa „*Differential*” no 2009.gada oktobra ir netaisnīga (pārmērīga), piemēram, salīdzinot ar citu degvielas piegādātāju salīdzināmām cenām citās lidostās. Ņemot vērā, ka AirBaltic iegādājas degvielu arī citās lidostās (ne tikai lidostā Rīga), AirBaltic rīcībā bija jābūt minētajai informācija. AirBaltic nav sniegusi prasīto informāciju Konkurences padomes sākotnēji norādītajā un arī pagarinātajā termiņā (04.11.2009. vēstule Nr.1994), kā arī minētā informācija nav iesniegta līdz lēmuma pieņemšanai.

5. Iesniedzējs norāda Iesniegumā, ka nesaskata objektīvus iemeslus degvielas cenas pieaugumam no 2009.gada oktobra, jo Statoil un GO apgrozījums ir palielinājies, ņemot vērā, ka AirBaltic lidojumu skaits lidostā Rīga ir pieaudzis, secīgi pieaugot arī patērētajam degvielas apjomam.

Konkurences padome norāda, ka tirgus dalībniekam, pat ja tas atrodas dominējošā stāvoklī konkrētajā tirgū, nav aizliegts paaugstināt pakalpojuma cenu, jo īpaši gadījumos, kuros ir pieaugušas pakalpojuma sniegšanas izmaksas. Lai konstatētu Konkurences likuma 13.panta pārkāpumu, būtiski vērtēt, vai ar konkrētajām darbībām būtiski ir vai var tikt ietekmēta attiecīgā tirgus dalībnieka konkurētspēja un konkurence tirgū kopumā.

Līdzīgi kā citi aviopārvadājumu komersanti, AirBaltic un aviācijas degvielas piegādātāji lidostā Rīga slēdz degvielas piegādes līgumus (*). Degvielas piegādes līgumos tiek noteikta cena un tās veidošanās nosacījumi. Degvielas kopējo cenu veido starptautiskās aģentūras *Platt's European Marketscan* noteiktās degvielas cenu kotācijas un lidostas nodeva, kuru lielumu neietekmē ne aviopārvadājumu komersants, ne degvielas piegādātājs, un cenas daļa „*Differential*”, kura ir atkarīga no aviopārvadājumu komersanta vienošanās ar degvielas piegādātāju. Cenas daļa „*Differential*” sedz degvielas piegādātāja izmaksas, t.sk. degvielas transportēšanas izmaksas no naftas pārstrādes rūpnīcas, degvielas uzglabāšanas (terminālu) izmaksas, degvielas transportēšanas izmaksas uzpildei lidmašīnā, administratīvās izmaksas u.c.

Konkurences padomes iegūtā informācija liecina, ka Statoil (06.11.2009. vēstule Nr.CS003120/27) un GO (02.11.2009. vēstule Nr.78) AirBaltic noteiktā cenas daļa „*Differential*” nav augstāka par citiem aviopārvadātājiem noteiktajām degvielas piegādes cenām („*Differential*”) lidostā Rīga. AirBaltic pirms degvielas piegādes līgumu slēgšanas ar Statoil un GO sarunu ceļā tika samazināta degvielas cenas daļa „*Differential*”.

Atbilstoši Statoil sniegtajai informācijai (*) „*Differential*” sastāda mazāk kā 15 % (t.i. (*)) no kopējās degvielas cenas, turklāt „*Differential*”

pieaugums no 2009.gada oktobra sastāda mazāk kā 5 % (t.i. (*)) no kopējās degvielas cenas. (*)

Ņemot vērā, ka AirBaltic noteiktā cenas daļa „*Differential*” nav augstāka par citiem aviopārvadātājiem noteiktajām degvielas piegādes cenām („*Differential*”) lidostā Rīga, nelielo kopējās degvielas cenas pieaugumu un to, ka degvielas cena ir tikai viens no daudziem AirBaltic aviopārvadājumu pakalpojuma cenu veidojošiem komponentiem, Konkurences padome secina, ka degvielas cenas pieaugums no 2009.gada oktobra lidostā Rīga būtiski neietekmē AirBaltic konkurētspēju un konkurenci aviopārvadājumu tirgū kopumā.

Izvērtējot Statoil un GO iesniegtos argumentus un pamatojumu AirBaltic noteiktajām degvielas cenām, Konkurences padome secina, ka Iesniegumā sniegtā un papildus iegūtā informācija neliecina par Statoil vai GO nodarījumu, kam būtu Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punkta pārkāpuma sastāva pazīmes.

6. Saskaņā ar Konkurences likuma 23.panta ceturtās daļas 1.punktu Konkurences padome var neierosināt lietu, ja (*..*) *iesniegumā nav ietverta šā panta otrajā daļā paredzētā informācija vai tā ir nepietiekama un iesniedzējs nav iesniedzis papildu informāciju Konkurences padomes noteiktajā termiņā.* Turklāt Konkurences likuma 23.panta ceturtās prim daļa nosaka, ka *Konkurences padome neierosina lietu, ja iesniegumā ietvertā un nepieciešamības gadījumā papildus iegūtā informācija nesatur ziņas par nodarījumu, kam ir šā likuma pārkāpuma sastāva pazīmes.*

Ņemot vērā, ka Iesniegumā nav ietverta Konkurences likuma 23.panta otrajā daļā paredzētā informācija, savukārt iesniegtā informācija ir nepietiekama un Iesniedzējs nav iesniedzis papildu informāciju Konkurences padomes noteiktajā termiņā (lēmuma 3. un 4.punkts), kā arī Iesniegumā sniegtā un papildus iegūtā informācija neliecina par Statoil vai GO nodarījumu, kam būtu Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punkta pārkāpuma sastāva pazīmes (lēmuma 5.punkts), Konkurences padome secina, ka nav pamata ierosināt lietu par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Statoil un GO darbībās.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktu, 13.panta pirmās daļas 4.punktu, 23.panta ceturtās daļas 1.punktu un 23.panta ceturto *prim* daļu, Konkurences padome

nolēma:

neierosināt lietu uz AS „Air Baltic Corporation” 30.09.2009. iesniegumu pamata.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

I.Jaunzeme